

עין משפט
נר מצוה

לֵב א ב מ״י פ״ה מהל' מביה הלכה א סמג עשין פפ ט״ע ח״מ ט״י ריד סעיף א':
לג ג מ״י פ״ו מהל' מקואות הל' ו סמג עשין רמח ט״ע ט״י ריד סעיף לג וסעיף לו ונכרי אלפס עד כטועות פ״ב דף גלאן:

רבינו גרשום

וכל מה שבתוכו כולם מכורין, אפי' בלים המיטלטלין שיש בו: מכר תשמישי הכהים, ששמוע תשמישי בין קבועין בין מיטלטלין ומתני' קתני אלא מכר המיטלטלין דכי היכי דאמר גבי כרס הוא הדין נמי גבי בית: הוה קביע. גבי כרס תשמישי קבועין בקרקע א' חללא קנים המעמידים על הגפנים והצירים שקשרין בהם הגפנים לקנים וכוון מהחבור לקרקע הוי הן קרקע ומש"ה הוי אלו מכורין אבל הכא לא קביע מפאת המיטלטל ומשום הכי לא מכור: אף מפתח. גבי קבוע בבלת דאינו נפרד ממנו כלל ואפי' הכי קתני דלא מכרה. אלא מחוורתא מתני' דלא כר' מאיר: ואת הגנא, היינו בריח שקבוע בכותל למעלה מן הדלת ונשועל הדלת נופל הגנר עד לארץ ונעול: ואת המנעול. קבוע בבלת: אבל לא את המפתח. דמיטלטל: מכר את המכחשת החקוקה. כמו סלה היוצאת מאליה מקרקע שהיא מחוברת מעיקרה וחוקקין אותה במקומה לצורך מכתשת ומשום הכי הוי קרקע ומכורה היא: אבל לא את המכתשת קבועה. לחיותה מעיקרה מעיקרא והדר קבועה וחקקה כלי' דלא מיוחדר היא: אבל לא מכר לא את התנור ולא את הכירים וכל את הריחים. משום דכל הני מטלטלין יניהו ולא עשוי כביצת רחב מלמטה וצד מלמעלה: ר' אליעזר אומר כל המחבור לקרקע. עשוי כביצת רחב מלמטה וצד מלמעלה: ר' אליעזר אומר כל המחבור לקרקע. אפי' מכתשת הקבועה ואת התנור והכי נמי ריחים דמחבורין לקרקע הרי הן קרקע ומכורין ומסתברא דמתני' ר' אליעזר היא: בין קבין כך, אפי' אמר לו הוא וכל מה שבתוכו: לא מכר לא את הבור כו'. דכל הני רשות בפני עצמן ולא שייכי כלל עם הבית: ח"ר צינור שחקקו כדי לקבועו מן המעיין ועד המקוה שילכו המים למקוה דרך הצינור: פוסל את המקוה. משום דהמים דרך הצינור שהוא כלי באין למקוה והוו כמים שאובין. דלאו כקרקע הוא: קבוע. מתחלה לארץ: ולבסוף חקקו. כשהוא מחבור: אינו פוסל את המקוה. דכקרקע דמי והאיל ולא הוי ליה תורת כלי בתלוש: לא ר' אליעזר ולא רבנן. אי גימא ר' אליעזר דבית. דאמר לעיל כל המחבור לקרקע הרי הוא קרקע והכא קתני צינור שחקקו לקרקע קבוע אע"ג דמחבור לקרקע פוסל את המקוה. ולא רבנן דאמר לעיל מכר את המכתשת חקוקה אבל לא את הקבועה משום דלא כקרקע דמי האיל שותיה תלושה מעיקרא

אע"ג דקבעה חקקה במקומה ו' והכא קתני קבוע ולבסוף חקקו במקומו הרי הוא קרקע ואינו פוסל את המקוה. ודלמא התם בבית בהא קמפלגי דר' אליעזר דאמר כל המחבור לקרקע הרי הוא קרקע סבר מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סבוי וכו'. אבל הכא לענין מקוה דלמא כברייתא ס': כוורת דבורים. שעשאה וחיבר לקרקע כו' וכותבין עליה פרוכבול. דקאמר מוסר אני לכנס שטרותי אגב האי כוורת כדי שלא תהא שביעית משמשת:

סה:

נימא מתני' דלא בר' מאיר. מדתנן דלא מכר את המפתח דייק דהא מנח מפתח מסיק דאחיא דלא כר' מאיר^א ולא כפ"ה דפירש דהשמא מדקתני לא מכר את המכתשת המיטלטלת קא פריך: **מחוורתא דלא בר' מאיר**. וא"ת והא קאמר בהמוכר את

הספינה (לקמן דף עח):

דרכי אליעזר ור"מ קיימי כחדא שיטה מדתנן בפירקין (דף סו:.) רבי אליעזר אומר המוכר את הדג מכר את הקורה וי"ל דלאו ממנש כחדא שיטה קאמר^ב **תדע** דהא טעמא דר' אליעזר מפדש כצרייתא שלא נקרא בית הדג אלא על שם קורה: **צינור** שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה. איכא לאוקמי אפילו בפרוץ משני רוחות כדך הצינור וכגון שחטטו באמצע לקבל זרורות דבהאי בית קבול חשיבי מים שאזינס שעוצרים על אומת בית קיבול דתנן (מקואות פ"ד מ"ג.) החוטט צינור כדי לקבל זרורות בשל עץ ככל שהוא בשל חרס רביעית ר"י אומר אף בשל חרס ככל שהוא כו'^ג דאי לא חטטו אפילו סתום משלשה דגדים לא חשיב כלי דמוכח רבינו שמואל מהא דתנן (שם מ"ב.) המניח את הטבלא תחת הצינור אס יש לה ו' לצבו מארבע רוחות כו' ואין נראה לאוקמי בצינור שסתום מכל ד' דוקא שמים נופלין מצינור למקוה אבל אס נפלו מצינור לקרקע ומקרקע למקוה המשכה היא ואינו פוסל המקוה אס יש כבר במקוה כ"א סאה מי גשמים כדתנן בפרק קמא דתמורה (דף יב:). **אילימא רבי אליעזר דבית. התם צנא פליגי פי'**

הקונטרס ומיהו רבנן דפליגי עליה לא ליהוו הנהו רבנן דאמר לעיל לא רבי אליעזר ולא רבנן וגראה לר"י דזה דחקו לפי מה שמפרש לעיל מכר את המכתשת חקוקה היינו קבעה ולבסוף חקקה אבל לא את הקבועה היינו חקקה ולבסוף קבעה אלמא מיפלגי רבנן בין חקקה ולבסוף קבעה ובין קבעה ולבסוף חקקה היינו שלא תלשה מעולם שנחקקה בסלע היואל מן ההר וקבועה בין קבועה ולבסוף חקוקה בין חקוקה ולבסוף קבועה^א: **ד"ר** היא בקרקע. השתא קס"ד כוורות מחוברת איירי וזריך לפרש והרי היא כקרקע לקנותה בכסף ושטר וחזקה אבל לבסוף דמסקינן טעמא משום דאיתקש ליער קאי אדנש צנחון הכוורת^ב ולא חיששין בחיבור הכוורת^ב ואומר רבינו יצחק דהשתא דיער אלא משום חיבור כוורת צטיט אמאי חייב חטאת הרודה ממנה בשבת דה"ל כרודה פת מן התנור דלא מייחייב אף על גב דתנור מחובר ולענין טומאה נמי מקבל הדנש טומאה חפץ בעמקוה כיון דלא צני מחשבה^א ולענין פרוצבול נמי מיפוק ליה דהא איכא מקום ששוכבת עליו כדפריך בהשולא (גיטין דף לו.) גבי עיץ נקוב^ב אלא על כרחך דמנא אסיכ' כדמשני התם ואס כן אין טעמו של רבי אליעזר משום שמחובר צטיט: ומקבלת

צינור. של עץ או של אבן עשוי כמין סילון ויורדין ממנו מים למקוה: **קבעו בקרקע פוסל אם המקוה**. דמים שאזינן פוסלין אותו וכוון שהיה תורת כלי עליו קודם שקבעו לא מייבטיל מו שם כלי מיניה ומשוי להו שאזינן למים שצמוכו: **ולבסוף חקקו**. הרי הוא כעושה חריץ בקרקע: **מני**. הך ברייתא דקתני דמשום קביעות בקרקע לא צטיל שם כלי מיניה דמעיקרא: **לא ר' אליעזר ולא רבנן**. דפליגי עליה: **הי ר' אליעזר**. מאחיה דברי ר' אליעזר אתה למד דלא צטירא ליה הך ברייתא. וה"ה דה"ל למימר וחי רבנן אף אין דרך גמרא להאריך כל כך: **אילימא ר' אליעזר דבית. דמכתשת חקוקה ולבסוף קבעוה** קרקע משוי לה ומכורה בכלל בית ומיהו רבנן דפליגי עליה לא ליהוו הנהו רבנן דאמר לעיל לא ר' אליעזר ולא רבנן: **צעין יפה מוכר**. והלכך אע"ג דאיכא תורת כלי עליו כיון דמחובר מכרן המוכר אבל גבי צינור שחקקו ולבסוף קבעו מודי דפסיל מקוה: **ורבנן פצרי נו'**. משום דר' אליעזר נקט לה ואכתי כדברי הכל אחיא: **כוורת דבורים**. מחוברת היא בקרקע צטיט: **הרי היא קרקע**. לכל דבר להיות נקנית בכסף ובשטר ובחוקה ולקנות על גבה מטלטלין ולכתוב עליה פרוצבול כאילו היא קרקע דתנן במסכת שביעית פרק אחרון (משנ"ו) אין כותבין פרוצבול אלא על הקרקע ואס אין לו מזהה צמוך שדה. ולשם נמי^א מפורש לפי שראה הלל שנמנעין העשירים מלהלוות לעניים מפני יראת שביעית ששמטת והיו עוזרין על מה שכתוב פן יהיה דבר עם לצבך צלעל וגו' (דברים טו) עמד הלל והתקין פרוצבול פרוח ריוח כמו שפירש על מדותיו דצמסכת נדה (דף ד:) בול עשירים כמו אלו ראשי בולאות שנייהודה (גיטין דף לו.) כלומר ריוח לעשירים שלא יפסידו שלהם ותנן נשביעית פ"י מ"ד^א) גופו של פרוצבול מוקרינ לכס פלוני ופלוני

המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא

הרי כוון מכורין. כל הך תשמישין המיטלטלין. אבל שאר ו' מיני תשמישסיה לא מיוחדני ואף על גב דאמר כל מה שצמוכו אינו מוכר לך שלא ריצה בלשון זה אלא תשמישין המיוחדין לבית זה שאינן רגילין להשאלנן מפני כצידן ומפתח נמי עיקר תשמישו לפותחת של

דלת זו ואין ראוי לאחרת והיינו טעמא דלא זצין שאר מיני תשמישסיה דלא צטילן לגבי בית אי נמי אינו רוצה להסתרח מן השכונה שלו וידור צבית אחר וצריכין לו מטלטלין. אבל גבי חצר תנן לקמן [סו:.] דאס אומר לו כל מה שצמוכה הרי כל מטלטלין מכורין דהיינו כל מאני תשמישסיה דאיקרו מטלטלי לצד מחיטי ושערי צפ' מי שמת (לקמן דף קג.) דכיון דמסתלק מכל השכונה מכר את כוון דטורח הוא לו להוציא כליו משם אי נמי לגבי חצר שהוא דבר גדול ו' צטילן. וגבי מוכר את העיר תנן [סמ:.] דאס אמר כל מה שצמוכה מכר את הכל אפילו צהמה ועצדים דהוו מטלטלי דניידי וכ"ש חטיי ושערי דכיון דמסתלק מכל העיר מכל וכל רוצה להסתלק דטורח הוא לו להוציא מטלטלי לעיר אחרת א"י צטלין לגבי העיר. כללנא דמילתא כל מכר הגדול מחציו ריצה למכור יותר הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו: **גב' לימא מחני'**. דקתני ו' לא מכר מכתשת המיטלטל דלא כר"מ דאי כר"מ האמר בפרק המוכר את הספינה כצרייתא צגמ' מכר כרס מכר תשמישי כרס כגון קנים שצנרס שהן לצרכה כדתנן במתני' ו' וה"ה למכר בית שמוכר תשמישי בית: **ומשני הסם קביע**. כלומר התם כדר"מ איכא למימר דלא איירי ר"מ אלא בתשמישין הקבועין לעולם צמוך הכרס שאין מוזיין אותם משם לעולם ואע"ג דאינס קבועין בקרקע אבל מכתשת שאינה קבועה בקרקע וימנין דשיילי לה ולא קביענא צבית כל כך: **והא מפתח דומיא דדלס קתני מה דלס דקביענא**. לעולם שאין מוזיין אותו משם להטלטל ממקום למקום אף מפתח בשל עץ מיירי דקביענא שיש מפתחות שאין מוזיין אותן מן הפותחת כגון של בני כפרים ואפ"ה לא מכר את המפתח דאי איתא דמפתחת שאינו קבוע מיירי ליפלוג ולימני כדידה המוכר את הבית מכר את המפתח קבוע אבל לא את המיטלטלת כדקתני גבי מכתשת וכ"ש דלת דקביע טפי אלא מדקתני דלת שמעינן דליא לאיפלוגי אלא בין דלת למפתח ואע"ג דקביע דלת אינו מוכר שהרי תשמיש קל הוא ונוח לטלטלו ופעמים שמיטלטלת אבל לא תדיר: **גגר**. בריח וקבוע ככותל: **מנעול**. קבוע דלת: **המכתשת החקוקה**. כגון סלע היואל מן הכותל וחקק שם מכתשת: **אבל לא אם הקבועה**. שהיתה חקוקה ועשויה ואח"כ קבעה בקרקע ו' דללא כמתני' ומתניתין ר' אליעזר היא דפליג צסיפא ואמר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע וכן פירש ר' חננאל וכן עיקר: **ר' אליעזר נו'**. אמכתשת קבועה פליג: **בין כך ובין כך**. בין שאמר לו כל מה שצמוכו בין שלא אמר: **לא מכר לא אם צבור נו'**. דאינו צמוכו של בית אלא צביינס צפני עצמן הן:

קבעו בקרקע פוסל אם המקוה. דמים שאזינן פוסלין אותו וכוון שהיה תורת כלי עליו קודם שקבעו לא מייבטיל מו שם כלי מיניה ומשוי להו שאזינן למים שצמוכו: **ולבסוף חקקו**. הרי הוא כעושה חריץ בקרקע: **מני**. הך ברייתא דקתני דמשום קביעות בקרקע לא צטיל שם כלי מיניה דמעיקרא: **לא ר' אליעזר ולא רבנן**. דפליגי עליה: **הי ר' אליעזר**. מאחיה דברי ר' אליעזר אתה למד דלא צטירא ליה הך ברייתא. וה"ה דה"ל למימר וחי רבנן אף אין דרך גמרא להאריך כל כך: **אילימא ר' אליעזר דבית. דמכתשת חקוקה ולבסוף קבעוה** קרקע משוי לה ומכורה בכלל בית ומיהו רבנן דפליגי עליה לא ליהוו הנהו רבנן דאמר לעיל לא ר' אליעזר ולא רבנן: **צעין יפה מוכר**. והלכך אע"ג דאיכא תורת כלי עליו כיון דמחובר מכרן המוכר אבל גבי צינור שחקקו ולבסוף קבעו מודי דפסיל מקוה: **ורבנן פצרי נו'**. משום דר' אליעזר נקט לה ואכתי כדברי הכל אחיא: **כוורת דבורים**. מחוברת היא בקרקע צטיט: **הרי היא קרקע**. לכל דבר להיות נקנית בכסף ובשטר ובחוקה ולקנות על גבה מטלטלין ולכתוב עליה פרוצבול כאילו היא קרקע דתנן במסכת שביעית פרק אחרון (משנ"ו) אין כותבין פרוצבול אלא על הקרקע ואס אין לו מזהה צמוך שדה. ולשם נמי^א מפורש לפי שראה הלל שנמנעין העשירים מלהלוות לעניים מפני יראת שביעית ששמטת והיו עוזרין על מה שכתוב פן יהיה דבר עם לצבך צלעל וגו' (דברים טו) עמד הלל והתקין פרוצבול פרוח ריוח כמו שפירש על מדותיו דצמסכת נדה (דף ד:) בול עשירים כמו אלו ראשי בולאות שנייהודה (גיטין דף לו.) כלומר ריוח לעשירים שלא יפסידו שלהם ותנן נשביעית פ"י מ"ד^א) גופו של פרוצבול מוקרינ לכס פלוני ופלוני

אע"ג דקבעה חקקה במקומה ו' והכא קתני קבוע ולבסוף חקקו במקומו הרי הוא קרקע ואינו פוסל את המקוה. ודלמא התם בבית בהא קמפלגי דר' אליעזר דאמר כל המחבור לקרקע הרי הוא קרקע סבר מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סבוי וכו'. אבל הכא לענין מקוה דלמא כברייתא ס': כוורת דבורים. שעשאה וחיבר לקרקע כו' וכותבין עליה פרוכבול. דקאמר מוסר אני לכנס שטרותי אגב האי כוורת כדי שלא תהא שביעית משמשת:

ס. ח. [ד]איכא עלה שם אבא בלל מחשבה. שס. ט. דאפי' הוא מושאל או מושכר כותבין פרוכבול. שס. י'. ד[מתנות] על גבי יתדות ואין הקרקע שלו. רש"י גיטין לו.

מסורת הש"ס

א. [לקמן עמ' ג.) צ"ק סו. נוסף מקואות פ"ה א.) געלין לו. וחי"ק. ד.) לקמן פ: שביעית פ"י מ"ז עוקלין פ"ב מ"י, ס.) כפ"ה: כמתל.

הגהות הב"ח

א. גב' דאי כר"מ:
ב. רשב"ם ד"ה הרי וכו' שאר מאני תשמישסיה לל"ל וכן צמקון:
ג. בא"ד שהוא דבר גדול בבית צטילי וכו' אמר לו כל:
ד. ד"ה למא וכו' דלא מכר וכו' המוכר את הספינה צ"ב בדרך ע"ח ע"כ:
ה. בא"ד כדתנן במתני'. צ"ב בדרך דף ח"ח:
ו. ד"ה הרי הוא כקרקע וכו' ותנן דהו גופו וכו':
ז. חוס' ד"ה צינור וכו' לבדברים מלמעלה רומות כו' ואין צריך לאוקמי:

מוסף רש"י

צינור שחקקו ולבסוף קבעו. והמשך זו מן גשמים או מן נסר לתקוף, פסלו דמשום מים שאזינן (ב"ק טו.). קבעו ולבסוף חקקו. לאו כלי הוא אלא ארעא שמיכתא היא (טו.).

מוסף תוספות

א. [ומשמע דמעיקרא קפריך מבחנן]. דקאמר הא דומיא דדלת קתני מה דלת קבוע אף מפתח נמי דקביע. שיעמיק צסס חוס' הכ"ש. [ומקס"ד דהא מפתח של מנעול הנקרא פל"א, ערבי קפ"לי הוא וכו', שאין המנעול קבוע בבלת וכו', והיינו שהמנעול אינו קבוע גם תשמיש מפתחו אינו קבוע וכו', ואקשינן ודא דומיא דדלת קתני וכו', אלמא מפתח זה אינו מפתח של מנעול הנקרא קפ"ל אלא מפתח של מנעול הנקרא פל"א, שמיטלטל שלו קבוע בבלת ובמצא תשמישי מפתחו קבוע הוא כזה הדלת ואפי' הכי אינו מכור. ר"י מינש. ג. וזה"ש איתא ביבמות פ' חמישי (נא:.) כולא סבירא להו שמוכר קונה קנין גמור. חוס' לקמן עמ':
ד. דאע"ג דקיבול העשוי למלאות לא שמיח קיבול דראיתא בפי' סוכה (וב:) שאני הכא שהצנור הזה עשוי לנקות כל שעה. ריטנ"א. ד. [ומלאחר שהוא מקוה שילם בביכרות, יכול למלא בכתה ולתת בו בין מים שאובים צוננים בין מים חמים ואינו נפסל כלל. שס. ו]. והשתא ודאי הא דצינור לא ר"א ולא רבנן דבית דר"א אפי' חקקו ולבסוף קבעו חשיב כמחובר ולרבנן אפי' קבעו ולבסוף חקקו חשיב כמחובר וכו' נקטטינן הי ר"א אי ר"א דבית חד מיניהו נקטינן וה"ה דבעינן למימר ואי רבנן דבית ולפיכך הוצרכו לתרצה אליבא דכולהו דידילמא הא דצינור בין לר"א ובין להבנן ושאינו גבי מכר דר"א סבר וכו' ורבנן סבוי וכו'. שס. ו. וה"ק מ"ק יער מחובר גמור אי בדש בכוורת. שס. ז. וכו' פרקינן דהכא בכוורת תלושה היא ור"א עביד לה כמחובר מגזירת הכתוב שקראו לרדבש בכוורתו יער ממילא מותרצא דרבנן, דהתם תלוש גמור הוא ורבנן לא דרשי קרא דיער.

^[א] נראה דלאי דאנו מוכר לר"מ אלא קנים המעמידים וכו'.
^[ב] דברי רבינו כנפון הוא כדעת ר"י במס' ד"ה אילמא ע"ש.